

Kulturhistorisk kabinett

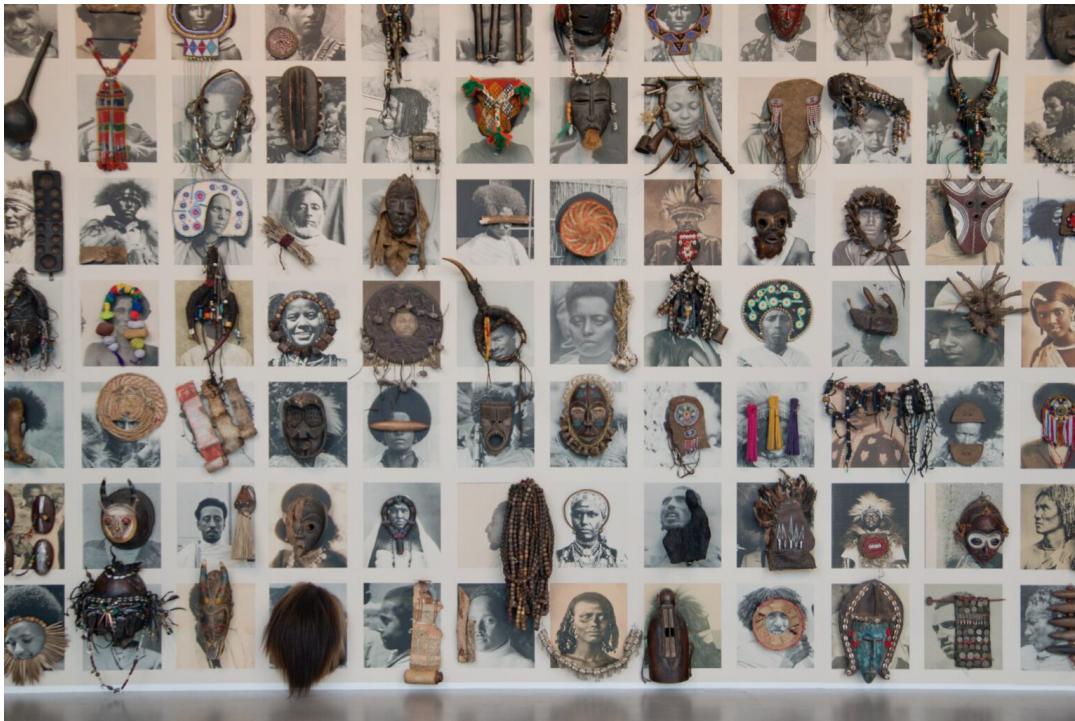

Kritikk, Eline Bjerkan 09.12.2022

Årets siste utstilling ved Trøndelag senter for samtidskunst består av en ny, monumental vegg med flere hundre fotografier og objekter. Veggen på åtte ganger fem meter strekker seg fra gulv til tak inne i kunstsenteret. Wendimagegn Belete har fått dekket veggen med 264 utskrifter av portretter i svart-hvitt og oppå disse er det festet like mange objekter: smykker, musikkinstrumenter, talismaner, masker og tekstiler. Veggen dominerer rommet og skjuler etasjeskillet hvor man vanligvis kan se inn til senterets kontorer i andreetasje. Proporsjonene gjør at kunsten fremheves og opphøyes. Det er et kompromissløst og iøynefallende grep.

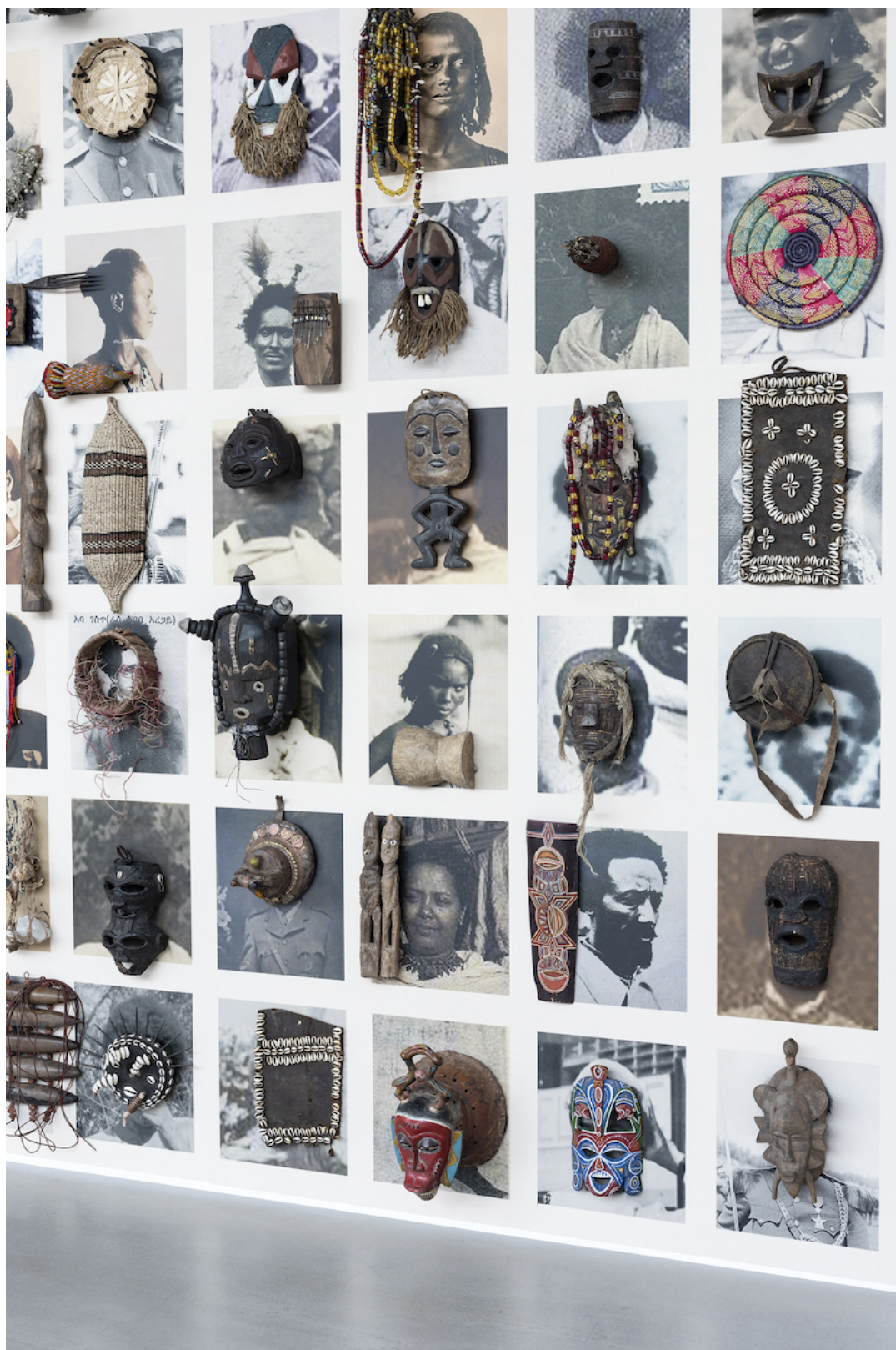
Belete har forsynt seg av fotografier fra digitale, etnografiske arkiver. Bildene viser ansiktene til kvinner, menn og barn. Noen er gjengitt i dårlig oppløsning med store piksler, mens i andre er detaljene bevart. Fotografiene er fra området i og rundt Etiopia, hvor mange skal være tatt under den andre italiensk-etipiske krigen som startet i 1935. Det å benytte arkivmateriale for å belyse spørsmål knyttet til identitet og representasjon er noe Belete har til felles med Frida Orupabo, som viste utstillingen *How did you feel when you come out of the wilderness?* ved Kunsthall Trondheim i 2021. Begge kunstnerne lar vannstempleet til eksempelvis Getty Images prege fotografiene av menneskene de viser.

Ansiktene Belete har valgt ut er gjengitt i et stort format, slik at de vises godt som individer. Derfor blir utstillingens mangel på informasjon om hvem menneskene er og i hvilken sammenheng bildet er tatt påfallende. Det avføder en rekke etiske spørsmål omkring hvilke hensyn kunstneren har tatt i sin gjenbruk av materialet. Noen av fotografiene viser potensielt sårbare situasjoner. Som betrakter blir jeg ikke trygg på at de avbildede personene selv ville gått god for å bli fremstilt på denne måten.

Wendimagegn Belete, *Your gaze makes me*, TSSK. F: Amalie Marie Selvik / Trøndelag senter for samtidskunst

Bildene representerer ikke bare menneskene som er avbildet, men også det vestlige blikket på en annen kultur. Det å klassifisere folk og samfunn fra et vitenskapelig utenfraperspektiv har historisk sett vist seg problematisk. Samtidig oppstår grupperinger av mennesker også i en mer human dokumentarisk tradisjon, som hos den tyske fotografen August Sander (1876-1964). Han ville gjengi sin samtid gjennom å løfte frem menneskene som omga ham, og delte sine portretter inn i kategorier som «kunstnere», «bønder», «kvinner» og «yrker», noe som i ettertid kan fremstå innskrenkende og nærmest komisk. Hos Sander er personene oppstilt med talende attributter som en bakebolle eller mursteiner. For meg er Belete sine innsamlede portretter vanskeligere å plassere, det er ikke lett å forstå hvem menneskene er eller hvilken signifikans de har. De blir redusert til en løs geografisk og historisk omstendighet. Dette gjenspeiler hvordan bilder i digitale arkivtjenester fremstår løsrevet fra sin opprinnelige kontekst, hvis de i det hele tatt har en. Arkivbildene kan brukes for å illustrere nær sagt hva man måtte ønske.

Wendimagegn Belete, *Your gaze makes me*, TSSK. F: Susann Jamtøy / Trøndelag senter for samtidskunst

Der hvor meningsinnholdet fremstår noe vagt eller ustrukturert, er estetikken gjennomarbeidet. Det er en visuell fest å la øynene vandre langs de detaljrike tekstilene, de karakteristiske maskene og dyreskinnene. Over et fotografi er det hengt opp tre små skriftruller med sirlige tegn jeg ikke kan tyde, men de ser gamle og betydningsfulle ut. Gjenstandene skaper en variert og sanselig taktilitet i et verk som ellers dyrker sin egen todimensjonalitet. Det er også interessant hvordan objektene er plassert i sammenheng med portrettene. Innimellom dekkes bildene helt slik at man ikke ser ansiktet under, mens andre

ganger forsterker objektene kvaliteter ved fotografiet. Et smykke eller en tekstilbit rammer inn den avfotografertes ansikt, mens en tjukk bunt med perlekjeder erstatter en persons hårpryd. Det kommer imidlertid ikke frem hvorvidt gjenstandene har noe spesifikt med de portretterte å gjøre. Ifølge utstillingsteksten har Belete parett objektene med portrettene for å gi de avbildede styrke og makt, på samme måte som masker har denne egenskapen i flere afrikanske tradisjoner.

Wendimagegn Belete, *Your gaze makes me*, TSSK. F: Susann Jamtøy / Trøndelag senter for samtidskunst

Det er lett å la seg fascinere av mangfoldet og de taktile kvalitetene ved alle gjenstandene på veggen. Det er imidlertid ikke så enkelt å skille talismanene fra det som bare er ordinære bruksgjenstander. Det at tingene kun blir fremstilt som pynt i denne sammenhengen fører til at de eventuelle symbolske verdiene de måtte ha i tillegg forblir skjult. Da oppleves det kunnskapsløst å juble over det visuelle uttrykket alene.

Dersom utstillingen hadde et tydeligere tema og en klarere avgrensning kunne det gitt en større forståelse for hva kunstneren vil formidle. I *Your gaze makes me* er det stort sett mine egne tolkninger og assosiasjoner jeg har å støtte meg på. Hvordan vil mitt blikk forme det jeg ser? Som betrakter får jeg definisjonsmakt. Dette oppleves underlig, for vil ikke det skape en situasjon hvor en utenforstående på nytt får definere en annen kultur og andre mennesker? Kanskje er dette gjort med overlegg fra kunstnerens side for å blottstille maktubalansen. Jeg opplever likevel en diskrepans mellom kunstnerens intensjon om å synliggjøre etiopisk kulturarv og det kunstneriske resultatet. Det virker som at det dekorative har fått forrang foran det å fortelle personenes og gjenstandenes historier. Man kan dermed spørre seg om kunsten da blir noe annet enn en ny eksotisering av mennesker og kulturarv.